

BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

VŨ MẠNH HÙNG

**CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN HỢP TÁC XÃ
TRONG NÔNG NGHIỆP CỦA VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Hà Nội – năm 2020

BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

VŨ MẠNH HÙNG

**CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN HỢP TÁC
XÃ TRONG NÔNG NGHIỆP CỦA VIỆT NAM**

Ngành: Quản lý kinh tế

Mã số: 9 31 01 10

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. TS. NGUYỄN MINH TÚ**
- 2. TS. TRẦN KIM HÀO**

Hà Nội - năm 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tác giả cam kết luận án là công trình nghiên cứu của riêng tác giả, dưới sự hướng dẫn khoa học của các thầy hướng dẫn và các nhà khoa học trong và ngoài Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương. Thông tin, số liệu sử dụng trong luận án là trung thực và được trích dẫn rõ nguồn gốc. Kết quả nghiên cứu trong luận án chưa từng được sử dụng để bảo vệ lấy một học vị hoặc một đề tài nào khác.

Hà Nội, ngày tháng năm 2020

Tác giả luận án

Vũ Mạnh Hùng

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực hiện công trình nghiên cứu, tôi đã nhận được nhiều sự giúp đỡ, đóng góp ý kiến và chỉ bảo tận tình của các Thầy, Cô, bạn bè đồng nghiệp và các cơ quan.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương và các cơ quan hữu quan đã tạo điều kiện cho tôi hoàn thành luận án tiến sĩ này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến tập thể giáo viên hướng dẫn là TS. Nguyễn Minh Tú và TS. Trần Kim Hào; các thầy đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện và hoàn thành luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn đến các Thầy, Cô, cán bộ của Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương; các cán bộ của Viện Phát triển kinh tế hợp tác và một số cơ quan thuộc Bộ NN&PTNT, Bộ Kế hoạch và Đầu tư đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện luận án.

Tôi xin cảm ơn Lãnh đạo Vụ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Ban Kinh tế Trung ương và các đồng nghiệp đã tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong thời gian thực hiện luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô chủ tịch hội đồng, ủy viên phản biện và ủy viên hội đồng đã dành thời gian quý báu để đọc và tham gia hội đồng đánh giá luận án này.

Đặc biệt, tôi xin tỏ lòng biết ơn gia đình nội, ngoại, vợ, con tôi và bạn bè đã động viên, cổ vũ, khích lệ trong suốt quá trình thực hiện luận án.

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
DANH MỤC HÌNH ẢNH, ĐỒ THỊ	ix
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do lựa chọn đề tài luận án	1
2.1. Về mặt học thuật, lý luận	4
2.2. Về những phát hiện, đề xuất mới rút ra được từ kết quả nghiên cứu của luận án	4
3. Kết cấu đề tài luận án	4
Chương 1: TỔNG QUAN CÁC CÔNG TRÌNH VÀ HƯỚNG NGHIÊN CỨU CỦA LUẬN ÁN.....	5
1.1. Tổng quan các công trình nghiên cứu có liên quan đến nội dung luận án	5
1.1.1. Các công trình nghiên cứu đã công bố ở nước ngoài về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	5
1.1.2. Các công trình đã công bố ở trong nước về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	9
1.1.3. Khoảng trống trong nghiên cứu về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	16
1.2. Hướng nghiên cứu của luận án	16
1.2.1. Mục tiêu nghiên cứu.....	16
1.2.2. Câu hỏi nghiên cứu.....	17
1.2.3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án	17

1.2.4. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu	18
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN HỢP TÁC XÃ TRONG NÔNG NGHIỆP	26
2.1. Cơ sở lý luận về hợp tác xã trong nông nghiệp	26
2.1.1. Khái niệm hợp tác xã trong nông nghiệp	26
2.1.2. Phân loại hợp tác xã trong nông nghiệp	28
2.1.3. Vị trí, vai trò của hợp tác xã nông nghiệp trong nền kinh tế quốc dân.....	29
2.2. Cơ sở lý luận về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	32
2.2.1. Khái niệm chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	32
2.2.2. Khung chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	35
2.2.3. Các yếu tố cấu thành chính sách phát triển hợp tác xã.....	36
2.2.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	39
2.2.5. Các tiêu chí đánh giá chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp ..	40
2.3. Kinh nghiệm một số nước về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp	43
2.3.1. Kinh nghiệm một số nước chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	43
2.3.2. Bài học cho xây dựng chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp ở Việt Nam.....	52
Chương 3: THỰC TRẠNG CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN HỢP TÁC XÃ TRONG NÔNG NGHIỆP CỦA VIỆT NAM.....	54
3.1. Thực trạng phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp ở Việt Nam	54

3.1.1. Số lượng hợp tác xã trong nông nghiệp.....	54
3.1.2. Tình hình biến động số lượng hợp tác xã trong nông nghiệp.....	57
3.1.3. Hiệu quả hoạt động của các hợp tác xã trong nông nghiệp.....	60
3.2. Thực trạng hoạch định chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam.....	64
3.2.1. Số lượng chính sách phát triển hợp tác xã nông nghiệp được ban hành.....	64
3.2.2. Mục tiêu chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	66
3.2.3. Nội dung chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	66
3.3. Thực trạng tổ chức thực hiện chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam.....	70
3.3.1. Bộ máy thực hiện chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	70
3.3.2. Kết quả tổ chức thực hiện các chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	77
3.4. Đánh giá của chuyên gia, nhà quản lý về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp.....	99
3.4.1. Đánh giá khâu hoạch định chính sách.....	99
3.4.2. Đánh giá về khâu tổ chức thực hiện chính sách.....	101
3.4.3. Đánh giá mức độ tác động của chính sách.....	104
3.4.4. Đánh giá nhu cầu hỗ trợ chính sách thực tế của hợp tác xã trong nông nghiệp và những yếu tố chính sách mà các tổ chức trá hình hợp tác xã trong nông nghiệp muốn hưởng lợi.....	105
3.5. Đánh giá chung về chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam.....	108

3.5.1. Những thành quả đạt được.....	108
3.5.2. Những hạn chế, yếu kém	109
3.5.3. Nguyên nhân của những hạn chế và yếu kém	114
Chương 4: PHƯƠNG HƯỚNG HOÀN THIỆN CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN HỢP TÁC XÃ TRONG NÔNG NGHIỆP CỦA VIỆT NAM TRONG GIAI ĐOẠN TỚI.....	119
4.1. Bối cảnh và định hướng phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam thời kỳ đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2035	119
4.2. Mục tiêu và phương hướng hoàn thiện chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam đến năm 2030	122
4.2.1. Mục tiêu hoàn thiện chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam đến năm 2030.....	122
4.2.2. Phương hướng hoàn thiện chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam đến năm 2030	122
4.3. Các giải pháp hoàn thiện và thực thi chính sách phát triển hợp tác xã trong nông nghiệp của Việt Nam đến năm 2030	124
4.3.1. Nhóm giải pháp trong khâu hoạch định chính sách	124
4.3.2. Nhóm giải pháp trong khâu tổ chức thực hiện chính sách.....	126
4.4. Một số kiến nghị đối với cơ quan quản lý nhà nước.....	131
4.4.1. Kiến nghị Quốc hội	131
4.4.2. Kiến nghị Chính phủ chỉ đạo các cơ quan chức năng, các bộ ngành, địa phương liên quan.....	131
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	133
1. Kết luận	133

2. Những hạn chế của luận án	134
3. Kiến nghị hướng nghiên cứu tiếp theo.....	135
TÀI LIỆU THAM KHẢO	136
DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ.....	149
PHỤ LỤC	150

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Diễn giải
CSHT	Cơ sở hạ tầng
CSPT	Chính sách phát triển
DVTH	Dịch vụ tổng hợp
GD&ĐT	Giáo dục và Đào tạo
GDP	Tổng thu nhập quốc nội
HĐQT	Hội đồng quản trị
HNQT	Hội nhập quốc tế
HTX	Hợp tác xã
HTXNN	Hợp tác xã trong nông nghiệp
ICA	Liên minh hợp tác xã quốc tế
KH&CN	Khoa học và công nghệ
KH&ĐT	Kế hoạch và Đầu tư
KHCN	Khoa học công nghệ
KTTT	Kinh tế tập thể
KT-XH	Kinh tế xã hội
NCS	Nghiên cứu sinh
NN	Nông nghiệp
NN&PTNT	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
NNNT	Nông nghiệp nông thôn
NTM	Nông thôn mới
QLNN	Quản lý nhà nước
SXKD	Sản xuất kinh doanh
SXNN	Sản xuất nông nghiệp